

**120 років Паламарю Миколі Степановичу –
директору Білоцерківського СГІ 1930-1937; 1960-1969 рр.**

Народився 17 лютого 1901 р. в с. Козичанка (нині – село Макарівського району Київської області) в сім'ї селян-бідняків. Українець.

Працювати почав з дванадцяти років. До травня 1919 р. трудився за наймом в поміщика Кулакова.

У 1919 р. закінчив Брусилівське вище навчальне училище і був відряджений Бишівським райкомом до Центральної школи радянських працівників Радянської України (травень-серпень), яку і закінчив. В 1919-1920 рр. працював у селі Козичанка продавцем споживкооперації. За цей період екстерном склав екзамени за гімназійний курс.

Впродовж 1920-1925 рр. навчався в Білоцерківському сільськогосподарському технікумі, отримав спеціальність «агроном-рільник». Під час навчання одержував стипендію Білоцерківського окрвиконкому, брав активну участь в роботі профкому, обирався його головою.

В 1920-1923 рр. служив у ЧОНі. В 1922 р. вступив до комсомолу і за завданням Білоцерківського окружкому брав участь у виконанні різних господарсько-політичних компаній по селах. В 1923-1925 рр., будучи студентом, працював агрономом Сквирського району.

Після закінчення в 1925 р. технікуму працював агрономом-колективізатором Білоцерківського окружного земельного відділу.

Член ВКП(б) з 1927 р. В 1929 р. обирався членом Пленуму Білоцерківського окружкому КП(б)У і членом Окрвиконкому. В 1929-1930 рр. – голова Білоцерківського окружного колгосп союзу. В 1930 р. призначено директором Білоцерківського сільськогосподарського інституту Міністерства харчової промисловості СРСР.

Час перебування Паламаря М.С. на цій посаді був наповнений значними реформаціями інституту, факультетів, профілів підготовки спеціалістів, переміщення науково-педагогічних працівників і студентів.

Так, у 1930 р. Білоцерківський сільськогосподарський інститут і його технікум буряківництва зі студентами, частиною викладачів було приєднано до Київського сільськогосподарського інституту, з якого у цьому ж році утворено 5 самостійних інститутів, у тому числі Київський інститут бурякового господарства (пізніше – цукрової промисловості) СРСР. На базі ліквідованого Білоцерківського сільськогосподарського інституту Народний комісаріат постачання СРСР організовує зоотехнічний технікум.

У 1931 р. Раднарком СРСР своєю постановою відкрив Білоцерківський ветеринарно-зоотехнічний інститут на базі зоотехнічного технікуму. На перший курс було проведено набір студентів за рахунок зоотехнічного технікуму, робфаку, а також приєднаного Богодухівського технікуму Харківської області. Директором нового інституту призначено М.С. Паламаря. Заняття розпочалися 16 січня 1932 р.

За спогадами Паламаря М.С. «Голодомор 1933-го. Безкровна війна. Людоїдство.....у Білій Церкві в лютому 1932 року померло 48 чол., а в лютому поточного року 320 чоловік. За даними РПК є сотні опухлих. Біла Церква – 500... Особисто зустрічав на вулицях багато жебраків – голодних і опухлих. Голодом охоплені не тільки верстви кустарів, а й робітників, учнів і службовців. А ми жили, працювали, навчались, ще й іншим як могли допомагали». В ці роки Микола Степанович повів так роботу, що не помер жоден студент, не пішов з життя ні один викладач.

У 1934 р. за рішенням Раднаркомхарчопрому СРСР від 19 липня за №1699 приєднаний до Білоцерківського ветеринарно-зоотехнічного інституту і переведений у Київський інженерно-економічний інститут цукрової промисловості СРСР. Утворено крупний Білоцерківський сільськогосподарський інститут із п'ятьма факультетами: агрономічний, ветеринарний, зоотехнічний, механізації сільського господарства, планово-економічний. З Києва переїхали видатні вчені, перевезено матеріально-технічну базу кафедр ботаніки, фізіології рослин, загального і спеціального землеробства, рослинництва та інших, обладнання, бібліотеку.

У 1934 р. побудовано студентський гуртожиток №1 по вулиці Радянській (нині – вулиця 50-річчя Перемоги) та «професорський» будинок по вул. Радянській, будується студентський гуртожиток №2 по вул. Офіцерській (нині – вулиця Л.Курбаса), який у 1935 р. здано в експлуатацію.

У 1935 р. відбулися нові зміни в інституті. Закрито планово-економічний факультет, а факультет механізації сільського господарства, який в 1938 р. був реорганізований у Київський технологічний інститут (тепер – Національний університет харчових технологій).

У 1936 р. до зоотехнічного факультету приєднався Росошанський інститут птахівництва із Воронежської області і його 250 студентів.

У 1936 р. розпочався випуск загальноінститутської газети. Агрономічний факультет, як традиційний, випускав фахівців щороку, а ветеринарних лікарів вперше випущено в 1936 р. У цьому ж році відбулися перший та другий випуски зоотехніків.

У 1937 р. в нашому інституті вперше в СРСР розпочалася підготовка фахівців широкого профілю – ветлікарів-зоотехніків. З цією метою було

об'єднано ветеринарний і зоотехнічний факультети, збільшено термін підготовки – до 5 з половиною років. Ініціатива виходила із системи радгоспів харчової промисловості, куди наш інститут, в основному, й направляв своїх випускників.

У 1937 р. М.С. Паламаря звільнено з посади ректора. На цей час в інституті залишилось два факультети: агрономічний і ветеринарний широкого профілю.

М.С. Паламар протягом 1937-1940 рр. навчався в аспірантурі при кафедрі рослинництва Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Отримав кваліфікацію наукового працівника-педагога. В 1930 р. обирався членом Пленуму Білоцерківського райкому КП(б)У, в 1934-1940 рр. – депутатом Білоцерківської міської ради народних депутатів і членом її президії.

В евакуації з жовтня 1941 до квітня 1945 рр. М.С. Паламар працював директором Конь-Колодезького технікуму племрадгоспу Головцукропрому у Воронежській області.

З жовтня 1945 до липня 1954 рр. М.С. Паламар працював директором Всесоюзного науково-дослідного інституту ефі олійних культур, а з серпня 1954 до серпня 1957 рр. завідував агросировинною лабораторією Всесоюзного науково-дослідного інституту синтетичних і натуральних ароматичних речовин. Із серпня 1957 р. до серпня 1959 рр. працював старшим науковим співробітником – ученим секретарем при Президії ВАСХНІЛ з розробки науково обґрунтованих систем ведення сільського господарства Західних республік СРСР.

У 1950 р. М.С. Паламар захистив кандидатську дисертацію у Воронежському сільськогосподарському інституті на тему: «Мята перечная, ее агробиологические особенности и использование их для улучшения культуры в производстве». Науковий ступінь кандидат сільськогосподарських наук присуджений в 1952 р., затверджений у вченому званні старшого наукового співробітника за профілем «рослинництво» в 1953р.

У 1959 р. М.С. Паламаря призначено проректором з навчальної і наукової роботи Білоцерківського сільськогосподарського інституту (наказ заступника міністра сільського господарства УРСР О. Гризи від 13.08.1959 р. за №974к), в 1960 р. – виконувачем обов'язків директора інституту (наказ Міністра сільського господарства УРСР М.Співака від 24 грудня 1960 р. за №1238 та наказ від 27 грудня 1960 р. №10010), а з 21 березня 1962 р. ректором інституту (наказ №101к Міністра сільського господарства УРСР Співака).

Під керівництвом ректора М.С. Паламаря зміцнилася матеріально-технічна база інституту. Протягом 1962 р. закінчено і введено в експлуатацію студентську їдальню по вул. А. Гординського, побудовано студентський гуртожиток №4 на території учгоспу, завершено спорудження спортивного корпусу, побудовано два п'ятиповерхових житлових будинки для професорсько-викладацького складу.

М.С. Паламар створив велику наукову лабораторію із селекції озимої пшениці, яка працювала під його керівництвом над створенням нових високопродуктивних сортів твердої озимої пшениці методом переробки природи твердих і м'яких ярих форм в озимі, а також методом гібридизації і відбору.

За період роботи ректором М.С. Паламар запросив в інститут більше 10 професорів. У 1964 р. на 28 кафедрах працювало 14 докторів наук і професорів, 87 кандидатів наук і доцентів, 86 викладачів і асистентів. Студенти навчались в 4 навчальних корпусах і ветеринарних клініках, проживали у 3 гуртожитках на 1100 місць. Інститут мав для науково-педагогічних працівників і службовців 18 будинків площею близько 4 тисяч квадратних метрів.

У 1966 р. кандидату сільськогосподарських наук, старшому науковому співробітнику М.С. Паламарю присвоєно вчене звання професора.

З березня до листопада 1969 р. він виконував обов'язки завідувача кафедри рослинництва.

10 листопада 1969 р. М.С. Паламаря звільнено з посади ректора Білоцерківського сільськогосподарського інституту (наказ №166/ОС Міністра сільського господарства СРСР В.Мацкевича) і оголошено йому подяку за багаторічну плідну роботу. За особистою заявою Паламаря в листопаді 1969 р. звільнено з посади виконувача обов'язків завідувача кафедри рослинництва. З 1 січня 1970 р. до 1 липня 1972 р. М.С. Паламар працював професором-консультантом кафедри рослинництва.

Під час роботи в нашому інституті проживав разом із дружиною та донькою у Білій Церкві за адресою: вул. Горького 14/2 кв.4.

Він обирався і працював депутатом Білоцерківської міської ради в 1934–1940 рр. і 1961–1965 рр. Протягом 1947–1954 рр. був депутатом сільської ради (Н.Деревіз, Пушкіно, Росія). У 1961 р. обраний депутатом Київської обласної ради та членом Білоцерківського міськкому КПУ.

Паламар підготував трьох кандидатів сільськогосподарських наук.

Йому належать понад 30 праць. Основні з них: «Кооперация и коллективизация сельского хозяйства на Белоцерковщине» (1927), «Коллективизация на Белоцерковщине» (1929), «Інструкція як організувати

управління, працю, капітали та розподілити наслідки господарювання в колгоспах» (співавтор, 1930), «Преимущества раннего посева сахарной свеклы» (1936), «О перекрестном посеве сахарной свеклы» (1939), «О посадке картофеля рассадой (ростками)» (1942), «Механизированный уход за кориандром» (1950), «Мята перечная, ее агробиологические особенности и использование их для улучшения культуры в производстве» (автореферат, 1951), «Новое в селекции мяты» (1952), «Мята перечная» (1953), «Культура мяты в СССР» (розділ у посібнику, 1955), «Новое в возделывании эфиромасличных культур» (1953), «Кориандр» (монографія, 1953), «О периоде покоя у перечной мяты» (1957), «О разнокачественности тканей у корневищ перечной мяты» (1957), «Роль органоминеральных удобрений в повышении урожайности эфиромасличных культур» (1957), «Биологические особенности прорастаний корневищ мяты и использование ее в практических целях» (1957), «Новый метод в селекции мяты» (1953), «Эфиромасличные культуры в СССР» (1958), «О переделке природы твердой яровой пшеницы в озимую» (1965), «Новые сорта пшеницы» (1966), «Влияние площади питания на урожай и качество зерна озимой пшеницы» (1967), «Формирование густоты насаждений сахарной свеклы» (1969).

М.С. Паламар нагороджений медаллю «За доблестный труд в период Великой Отечественной войны» (1947 р.), двома орденами «Знак почета» (1961 і 1966 рр.), великою Срібною медаллю Виставки досягнень народного господарства СРСР (1958 р.), і Золотою медаллю Виставки досягнень народного господарства СРСР (1968 р.).

Останні відомості про Миколу Степановича знайдено у газеті БЦСГІ «Аграрні кадри» №4 за лютий 1991 року – привітання з 90-річним ювілеєм. Подальша його доля невідома.

Він був керівником нашого вузу 17 років. У нашій пам'яті він залишився досвідченим організатором, педагогом високого рівня.